

Z kalendára výročí

(v prvom polroku 2021)

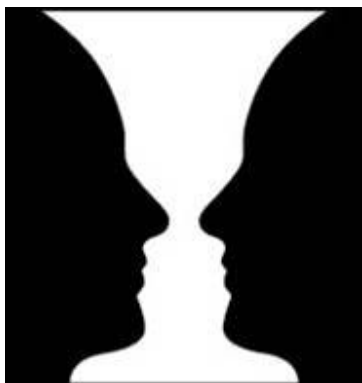
(6 medailónov významných osobností - kresťanov)

(zostavil *Dušan Jedinák*)

Topoľčany
2020

Predhovor

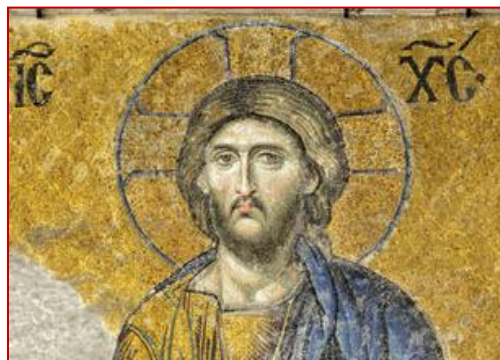
Zdá sa mi, že potrebujeme častejšie upozorňovať na kresťanské hodnoty a významnú kultúru. Ponúkam stručný kalendár, ktorý pripomína 6 osobností kresťanov z oblasti spoločenského života, majúcich v príslušnom mesiaci prvého polroka 2021 okrúhle (deliteľné piatimi) výročie narodenia alebo úmrtia:

ZÁBORSKÝ, L.
MÁDR, O.
HLINKA, A.
GREENE, G.
SCHNEIDER-TRNAVSKÝ, M.
MAXWELL, J.C.

Úvod

Snáď neexistuje veriaci umelec, ktorého by nepovzbudzovalo zobrazit' Krista na kríži alebo nesúceho kríž. Avšak ten, ktorý niesol kríž, žiada od umelca viac než takýto obraz. Žiada od neho, rovnako ako od každého človeka, nasledovanie, aby sa sám stal obrazom nesúcim kríž Ukrižovaného (Edita Steinová).

Kresťanstvom sa má uskutočňovať ľudská dôstojnosť v osobnej slobode, s rešpektom k základným ľudským právam (lebo sme stvorení na obraz Boží), praktizovaním vzájomnej lásky. *Vedou i náboženstvom, matematikou a každým umením, túžbou po pravde a spravodlivosti, pomstou i zmúdením, láskou i zradou hľadáme nedosiahnuteľné neustálym dosahovaním.*

Využívajme príležitosti pre rozvíjanie dialógu medzi všeobecnou kultúrou a kresťanskou vierou prostredníctvom poznávania zmysluplných hodnôt. Tvorcovia kresťanského umenia a kultúry k tomu prispievajú..

Vybral som 6 medailónov osobností, ktoré k tomu, podľa mňa, prispeli a preto chcem na nich v krátkych životopisných medailónoch spojených s niektorými ich myšlienkami, upozorniť aj vás.

(dmj)

Ladislav ZÁBORSKÝ (22. 1. 1921 – 31. 12. 2016)

Maliar ticha, svetla, pokoja a radosti, umelec, ktorý hľadal pravdu a krásu ako predtuchu večnosti, za komunizmu tajne vytvoril 21 krížových ciest a vyzdobil 25 kostolov vitrážami (napr. v Martine, Sučanoch, Kláštore pod Znievom, Spišskej Belej). Po roku 1990 vytvoril ešte krížové cesty v Badíne, Martine, Nitre, Piešťanoch a v Opatovciach nad Nitrou.

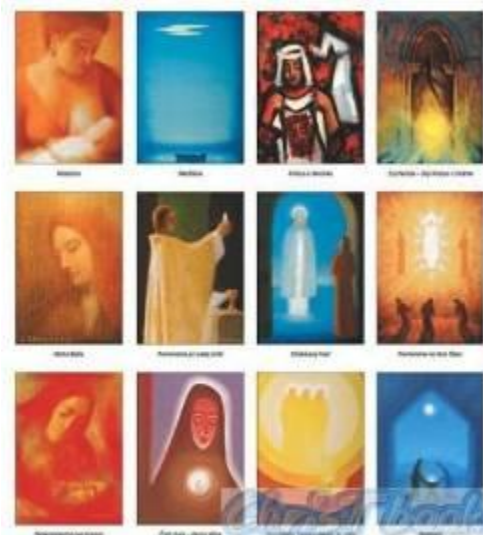

Podstatou jeho tvorby sú zážitky duchovného života. Každý jeho obraz je objavovaním Boha, dialógom s Večnosťou. Jeho jemne ladené obrazy nesú názvy ako *Modlitba*, *Cyril a Metod*, *Duch Boží nad vodami*, *K svetlu*, *Kristus sám v púšti*, *Meditácie*, *Svetlo z kríža*. „Podstata mojej tvorby je zážitok srdca o skutočnosti Boha.“ Jeho diela sú zastúpené v zbierkach na Slovensku, vo Francúzsku, v Taliansku, v Nemecku, vo Švajčiarsku, v Japonsku, v Palestíne aj v USA.

<http://mojpribeh.sk/pribeh/akadmal-ladislav-zaborsky/>

Z diela a myšlienok

Dnešné umenie nie je ani krása, ani pravda. Čím je škaredšie, drzejšie, erotickejšie, negativistickejšie, tým je uznávanejšie. Aj kritici už krásu zavrhlí. Málokoho priťahuje náboženská tvorba. No kresťan by sa mal tešiť na večnosť – z toho vychádza moja tvorba, aby bola v obrazoch krása a pravda.

<https://sk.pinterest.com/fervidal31/ladislav-z%C3%A1borsk%C3%BD-b1921/>

Oto MÁDR

(15.2.1917 – 27. 2. 2011)

Významný český teolog a bojovník za slobodu myslenia a života v časoch komunistickej totality, ktorý nenechal v sebe a vo svojom okolí zvíťaziť malovernosť, sebeckosť a skepsu. Keď mu pri justičnom procese za vedenie podzemného katolíckeho hnutia

vysokoškolských študentov navrhli (1952) trest smrti, pomyslel si *Ďakujem Ti, Pane Bože, za milosť mučeníctva*. Keď mu ho zmenili na doživotie poďakoval Bohu za to, že mu môže slúžiť ďalej. Z väzenia bol podmienene prepustený po 15 rokoch. Jeho hnacou silou nebola bojovná nenávisť, ale láska. Žiť intenzívne z Ducha. Svojimi životnými postojmi a publikovanými názormi pozitívne ovplyvnil českú cirkev (organizačne, intelektuálne, duchovne)

v druhej polovici 20. storočia. K teologickým poznatkom prispel v oblasti morálnej teológie a ekleziológie. Intelektuálne formoval (napr. Teologické texty, Dielo koncilovej obnovy) celý rad významných osobností. *Ota sloužil prorocky pravdĕ, dělал to ale bez halasu a bez vedlejších doprovodných efektů. Tím není řečeno,*

že Ota byl neomylný, každopádně ale jednal vždycky z vnitřního přesvědčení a bez postranních úmyslů (C. V. Pospíšil). Podľa Josefa Zvěřinu (1913-1990) bol: *...velký analytik a syntetik v jednom, velkorysý organizátor i úporný pedant, duchovní terorista a zároveň jemný moralista...* Profesor Tomáš Halík: *Mádr byl člověk, který naprosto nehleděl na nebezpečí, natož na osobní zájmy a výhody... Dovedl přesně a strategicky myslet, realisticky odhadovat situaci a možnosti lidí.*

Aj jeho oči odrážali nebo. *Oto Mádr bol krásny človek, celým svojím životom verný a oddaný cirkvi, opravdivý bojovník za Božiu vec* (František Mikloško).

Z myšlienok

- *Kdo ví, že v rámci „velkého divadla světa“ mají všechna dramata a všechny tragédie svou kladnou funkci, protože konečným vítězem všech zápasů je Bůh, slyší v tom výzvu zařadit se do boje za dobro na jeho straně. Základní poloha křesťana není ani pesimismus, ani optimismus, ovšem ani lhostejnost. Je to prostě život zároveň v čase a nad časem, kde „tisíc let je jako jeden den“ a naše přítomnost, minulost i budoucnost je bezpečně ukryta v Božím bytí.*
- *Křesťanská svoboda není jen uvolnění od něčeho, nýbrž svoboda k něčemu: k pravé autonomii. Bůh nám nabízí nepřekonatelně plný smysl života tím, že mu sloužíme ve svých bližních. Služba ovšem zahrnuje oběť svobody. Být pro druhé zmenšuje možnost být pro sebe. Přesto opět zkušenost potvrzuje Kristovo zaslíbení, že kdo se kvůli němu vzdá svého, už v tomto životě dostane stokrát více.*
- *Víra je živá pravda o tom, že Bůh chce spojit náš život se svým životem... Víra je svobodný dar svobodného Boha svobodnému člověku... Víra bez tajemství, jež signalizuje nesmírnost Absolutní transcendence a její suverenitu, víra stahující Boha do horizontály stvoření, nastoluje modlu.*
 - **Člověk zraje jako člověk a osobnost právě tím, že roste v lásce...**
- **Do věčnosti vstoupí jen naše vnitřní vítězství ducha nad hmotou, lásky nad sebecitem.**
- *Není jiná cesta k růstu přátelství s Bohem než opravdu, vnitřně i viditelně, vstoupit do společenství s lidmi.*
- *Pravá pokora je nezdolatelná a trpělivost je projev skutečné síly... Oslovení Boží nadějí a nesení jeho láskou vykupujeme svět každým činem pro dobro a obranou proti zlu.*
- *Boží zjevení je sice dar, ale také závazek brát vážně sdělenou pravdu a vůli... Člověk uchvácený Bohem v hloubi duše je ochoten přijmout Boha bez výhrad i s jeho přítomností v jeho církvi, vedené lidmi... **To Nekonečno nad námi je někdo, kdo se nám odtajnil jako Společenství v Jednotě, nekonečně překonávající možnosti naší fantazie...** Pokorní jsou ti, kdo nežebrají u Boha o lepší časy, protože každý čas je jim dost velkým darem a každá situace výhodnou příležitostí milovat svého Boha.*

Anton HLINKA

(31.10.1926 – 26. 3. 2011)

Saleziánsky kňaz, publicista, spisovateľ, teológ, filozof a prekladateľ, rozhlasový moderátor, vysokoškolský profesor pôsobil nielen na poli náboženskom, ale aj národnom a kultúrnom. Svojou dlhoročnou neúnavnou činnosťou trefne pomenúval problémy svojej doby, burcoval a vyzýval Slovákov na pozdvihnutie ich životných prejavov na vyššiu úroveň. Je autorom teologických, filozofických a cirkevno-politických štúdií, úvah a esejí (napr. *K širším obzorom, Cesty k nekonečnu, Myslitelia a myšlienky, Ozvena slova, Keď zakvitne rumovisko, Sila slabých a slabosť silných, Viera veľkých vedcov, Ozvena slova*). K literárnym úspechom patrí aj kniha *Každý sa môže zmeniť*.

Ešte ako mladý (1951) odišiel za hranice svojej vlasti, študoval v Turíne a bol vysvätený za kňaza (1955). V Ríme získal (1961) doktorát z filozofie. Neskôr prednášal teológiu v saleziánskych seminároch vo Viedni i v Kolíne nad Rýnom. Od roku 1971 pôsobil v Rádiu Slobodná Európa v Mníchove, neskôr vysielal z Hlasu Ameriky. Organizoval doručovanie náboženskej literatúry na Slovensko. Do domoviny sa vrátil (1991) a pôsobil na bohosloveckej fakulte UK ako docent teológie (1995) a ako profesor systematickej filozofie (1997) na UCM v Trnave.

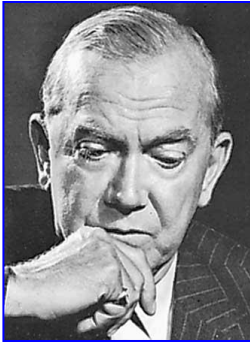

Z myšlienok

- *Poctivosť je jedna z najvzácnejších cností, nielen preto, že je zriedkavá, ale i preto, že zahrňuje v sebe mnoho iných veľmi cenných vlastností. Je práve tak vecou srdca a rozumu, ako i vonkajšieho prejavu... Opravdivá cnosť poctivosti môže mať iba jednu jedinú motiváciu, a to je tá transcendentálna: láska k Spravodlivosti, lebo za ňou stojí sám Boh, Stvoriteľ, zmysel a cieľ ľudskej bytosti.*
- *Človek si tak ľahko pletie láskavosť so zmäkčilosťou, umiernenosť s lenivosťou, prísnosť s tvrdosťou, opatrnosť s falošnosťou, ústupčivosť so zbabelosťou, sebaobranu s klamstvom, odškodňovanie s krádežou, poriadkumilovnosť s pedantnosťou, veľkorysosť s povolnosťou, pevnosť s bezohľadnosťou, angažovanosť s ctižiadostivosťou, spravodlivosť s egoizmom, kritickosť so závisťou, zmysel pre česť s pýchou, puritanizmus s mravnosťou.*
- *Vieru musia vyčítať z našej tváre, z našich rečí, správania sa, z nášho pokoja, optimizmu, dôvery v život, ale súčasne z našej vynaliezavosti pomôcť si a pomáhať aj iným, a našej nezištnosti v angažovaní sa za spoločné dobro na úrovni pracovnej, všeobecnej i celonárodnej, z nášho zmyslu pre spravodlivosť, poctivosť, pevnosť, z našej odovzdanosti do vôle Božej, nevyhnutne spojenej s veľkými výkonmi v práci, štúdiu, verejnej činnosti atď.*
- ***Kde sa začína pýcha, tam končí rozum...*** *To, čo človek dosiahol, je iba kvapka v porovnaní s morom toho, čo neurobil.*
- *Veda sa stále viac približuje k zjaveným danostiam náboženstva a k Biblii.*
- *Aká to česť, ale aj nesmierna zodpovednosť byť učiteľom či profesorom.*
- *Staneme sa šťastnou krajinou, ak prvou starosťou nás všetkých bude služba celku a neúnavné úsilie o spoločné dobro.*
 - ***Všetko je dar Prozreteľnosti, ktorá sa stará o tých, čo sa jej oddajú, všetko privádza k šťastnému koncu.***

Graham GREENE

(2.10.1904 – 3.4.1991)

Anglický prozaik, dramatik a publicista, románopisec, poviedkár a esejista, nepokojný agnostik svojej doby skôr ako v mladosti spoznal svoje literárne nadanie, sa pokúsil aj o samovraždu – ruská ruleta (možno aj vďaka svojej manželke r. 1926 konvertoval na katolicizmus). Vyštudoval históriu v Oxforde (1925). Veľmi veľa cestoval, pôsobil ako novinár (Nemecko, Lotyšsko, Estónsko, Švédsko, Libéria, Mexiko, Vietnam, Keňa, Kuba, Haiti, Panama, Argentína). Viedol dobrodružný život, nevydržal dlho na jednom mieste, vnímal paradoxnosť ľudského života, sledoval temné stránky ľudskej existencie.

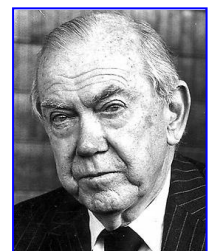

Dával peniaze salvádorským partizánom i do trapistických kláštorov. Literatúrou chcel riešiť závažné etické i filozofické problémy ľudstva. Svojou literárnou prácou (24 románov, 15 poviedkových súborov, 8 hier, 3 cestopisy, súbory esejí a kritik, novinárske články) odkrýval bolestné zápasy svojich hrdinov v spoločenskom dani aj samých so sebou (*Moc a sláva, Jadro veci, Koniec dobrodružstva, Tichý Američan, Vyhasnutý prípad, Ministerstvo strachu, Náš človek v Havane, Honorárny konzul, Ľudský faktor, Monsignore Quijote, Paradox kresťanstva*). Naznačil zúfalstvo ľudských osudov ako hru ruskej rulety. Nechýbala mu irónia ani čierny humor. Ponúkal hlbokú ľudskosť, vážnu česť, praktický rozum i nezištnú lásku. Rôzne spoločenské funkcie i úradné posty a s tým spojenú fasádu hodností a titulov vnímal ako vytlačanie tvorivej ľudskej osobnosti a jej humánosti. Vedel, že moc, sláva a úspech rozkladajú pýchou ľudskú bytosť. Pochybnosti (aj od heretikov a disidentov) však narúšajú kolobeh bezduchých systémov. Korene ľudského života sú v transcendentne a určitým kritériom je aj vnútorný hlas svedomia. Je nevyhnutné, aby všeobecné ľudské práva boli dodržiavané všade na svete.

Z myšlienok

- *Napísať román je ako vložiť list do fľaše a hodiť ho do mora – vylovia ju priatelia alebo nepriatelia.*
- *Schopnosť sebaklamu a bezbrehého optimizmu ma naplňa väčším zúfalstvom ako beznádej.*
- *Človek musí skôr či neskôr zaujať stanovisko, ak má zostať človekom.*
- *Schopnosť pochybovať je najlepšia ľudská vlastnosť... Len keď pochybujeme, žijeme... Ak nie sme si s niečím istí, znamená to, že premýšľame.*
- *Najlepšiu vôňu má chlieb najlepšiu chuť má soľ, najlepšia láska je láska detí.*
- *Láska je príliš drahá vec. Ak si k nej prišiel lacno, oklamal si sám seba.*
- *Cirkev pozná všetky pravidlá, ale nevie, čo sa deje v jedinom ľudskom srdci.*
- *V Boha, ktorého by som dokázal chápať, by som odmietal veriť.*
- *Násilie môže byť výrazom lásky, ľahostajnosť nikdy.*
 - *Nie som katolícky spisovateľ, som spisovateľ, ktorý je súčasne katolíkom.*

Mikuláš SCHNEIDER–TRNAVSKÝ

(24. 5. 1881 – 28. 5. 1958)

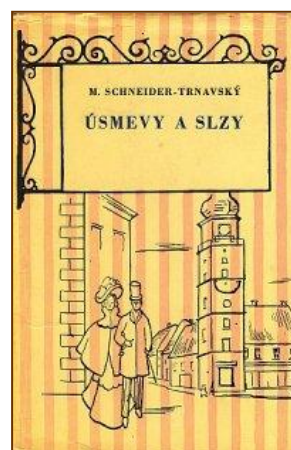
Pražské konzervatórium absolvoval roku 1905. V Prahe sa dôkladne oboznámil s českou hudbou, so Smetanovou a Dvořákovou tvorbou, ktorá mala na jeho kompozičný sloh základný vplyv. Vrátil sa do rodnej Trnavy, kde sa definitívne usadil a prijal miesto regenschoriho pri chráme Sv. Mikuláša. Bol vtipný rozprávač, skúsený pedagóg, organista, huslista, klavirista a cimbalista, no predovšetkým dobrý hudobný skladateľ. Vybral viac než 500 slovenských duchovných piesní do *Jednotného katolíckeho spevníka* (1937). Z nich je 226 jeho vlastných melódií, ku ktorým sám napísal texty i jednoduchý organový sprievod. Majstrovské harmonizácie, ktoré vystihujú vrúcnosť srdca a duší veriacich Slovákov (napr. *Ó, Mária, bolestivá; Klaniam sa ti vrúcne; Ježišu Kráľu; Bože, čos' ráčil* a mnohé iné), hoci pomerne náročné na zvládnutie organového sprievodu, sa stali najčastejšie interpretovanými

skladbami. Napísal aj niekoľko melodram, z cirkevnej hudby 11 omší (napr. *Vianočná omša*), 4 requiem a takmer 30 chrámových skladieb na latinský i slovenský text. Z väčšieho počtu inštrumentálnych a komorných skladieb je najvýznamnejšia *Husľová sonáta g mol*, populárna inštruktívna *Slovenská sonatina pre klavír*. V nespočetnej orchestrálnej hudbe okrem *Dumky a tanca* a staršej symfonickej básne *Pribinov sľub* vyniká jeho posledné veľké dielo *Spomienková symfónia e mol*. Centrom jeho tvorby je umelá piesňová tvorba, zastúpená niekoľkými zbierkami zverejnenými vo viacerých vydaniach: *Drobné kvety* (1907), *Slzy a úsmevy* (1909), *Zo srdca* (1920), *Piesne o matke* (1940). Za celoživotné umelecké dielo mu pápež Pius X. udelil (1933) ocenenie – *Rytier rádu sv. Gregora*.

Z myšlienok

- ♣ *Vznešene krásna, ale aj zodpovedná úloha, ktorou poverený som bol Spolkom sv. Vojtecha zostaviť Jednotný katolícky spevník, stala sa mi poctou mimoriadnou, jednou z najväčších môjho života*
- ♣ *Cesta k "spáse" vedie muzikanta cez lúky posvätnéj hudby, bez ktorej je každé hudobné vzdelanie neúplné, torzo. Dnes to ide s tou musicou sacrou akosi kopcom dole!*

MISSA PRO DEFUNCTIS
Requiem æternam Mikuláš Schneider-Trnavský

Re - qui - em æ - ter - nam do - na e - is Do - mi - ne et
lux per - pe - tu - a, et lux per - pe - tu - a lu - ce - at e - is. Fine

James Clerk MAXWELL

(13. 6. 1831 – 5. 11. 1879)

Matematicky vyjadril vzájomné pôsobenie elektrického a magnetického poľa: $\operatorname{div} D = \rho$; $\operatorname{div} B = 0$; $\operatorname{rot} E = -\frac{\partial B}{\partial t}$; $\operatorname{rot} H = J + \frac{\partial D}{\partial t}$

umožňujú porozumenie všetkých elektromagnetických javov modernej elektrotechniky. Maxwellove rovnice pre elektromagnetické pole sa stali náznakom vznešenej jednoduchosti a dokonalej harmónie. Maxwellove rovnice sú geniálne v tom, že sú nezávislé od existencie mechanistickej interpretácie a sú výhodným podkladom pre reálnosť energetického elektromagnetického poľa, v ktorom sa môže šíriť vlnový rozruch, elektromagnetické vlny. Maxwellov objav zákonov elektrodynamiky

je z dlhodobého pohľadu histórie vedy, nesporne, najvýznamnejšou udalosťou 19. storočia.

Maxwell sa zaoberal aj kinetickou teóriou plynov, kde odvodil štatistický zákon rozdelenia rýchlostí molekúl plynu a formuloval zákon rovnomerného rozdelenia energie pre molekuly plynu. Demonštroval vznik farebného obrazu. Rozpracoval teóriu farieb a farebného videnia. Našiel súvis medzi optickými a elektromagnetickými vlastnosťami látok. V astronómii vyriešil záhadu Saturnových prstencov. Zanechal stopu aj v termodynamike, teórii pružnosti a klasickej teórii regulácie. Maxwell spôsobil, že fyzika prestala byť hieroglyfom a stala sa jednoduchým poznaním fyzikálnej pravdy. Pochádzal z prastarej škótskej rodiny. Bol nadmieru svedomitý a mimoriadne zručný. Veľmi ľahko sa naučil cudzie jazyky (napr. gréčtinu, latinčinu, francúzštinu, nemčinu i taliančinu). Vedel, že pre pochopenie prírodovedeckých problémov je potrebné aj štúdium filozofie, dejín vedy i estetiky. Spojil v sebe silu teoretickej myšlienky i zručnosť experimentátora, tvorivú fyzikálnu intuíciu s úžasným matematickým aparátom. Pozorne odhadol konkrétne na pozadí abstraktného, sprístupnil filozofické v riši praktického.

Z myšlienok

- * *Jediné zákony hmoty sú tie, ktoré musí vyrábať náš rozum, a jediné zákony rozumu sú produkované hmotou.*
- * *Svetlo je tvorené priečnymi kmitmi toho istého prostredia, ktoré je príčinou elektrických a magnetických javov.*

*** *Je nemožné prehlbovať záujem o akúkoľvek presnú vedu nepoznajúc jej matematiku.***

- * *Veda nás nadchne len vtedy, keď cez záujem o život a dielo významných vedcov začneme skúmať históriu rozvoja ich objavov.*
- * *Korektnosť je umenie byť si navzájom vo vlasoch a nepokaziť si pritom frizúru.*

- * ***Všemohúci Bože, Ty si stvoril človeka podľa Tvojho obrazu, daroval si mu nesmrteľnú dušu, aby Ťa miloval a vládol nad Tvojimi tvormi. Uč nás dielo Tvojich rúk tak skúmať, že si podrobíme svet a že sa náš duch upevní v Tvojej službe.***

Žiť znamená milovať.

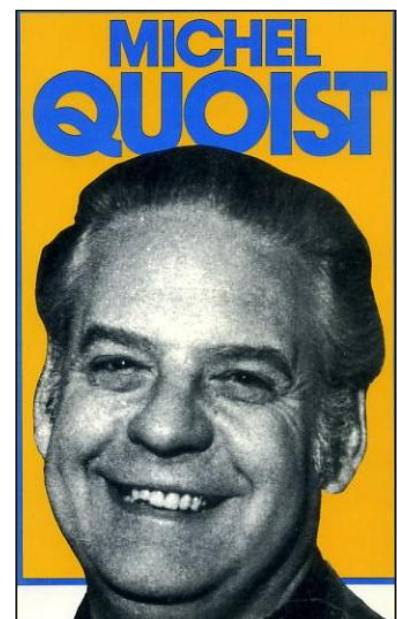
- *Milovať znamená veriť tomu druhému a mať k nemu dôveru. Veriť v jeho skryté sily, v život, ktorý má v sebe. Znamená človekovo rozumné rozhodnutie sa ísť odvážne cestou bez ohľadu na čas, nie iba sto dní, ani tisíc, ba ani desaťtisíc, ale s vidinou, že tá púť bude trvať navždy.*
- *Milovať znamená zabudnúť na seba a priblížiť sa k druhým.*
- *V okamihu smrti budeme skúšaní z lásky. Ak skúšku zložíme, budeme naveky žiť v Láske.*
- *Láska je povznášajúcim, ale ťažkým dobrodružstvom, pretože od toho, kto miluje, vyžaduje namáhavé úsilie premieňať túžbu dostávať na túžbu dávať.*
- *Láska necháva trpieť, pretože ak existuje hriech, potom milovať znamená dať sa ukrižovať pre druhého.*
- *Zakaždým, keď milujem seba samého, zostane menej lásky pre Boha a pre ostatných.*
- *Človek nepotrebuje mnoho batožiny, aby sa mohol vydať na cestu života. Stačí milovať.*
- **Milovať, to nie je voľba pre jeden okamih, ale navždy.**

*Láska nie je očarenie krásou,
keď sa zastaviš pred tvárou, ktorá sa pre teba rozžiari.
Ved' skutočná krása je odrazom duše.
Duša však presahuje to, čo rozochvený hľadáš.*

*Láska neznamená podľaŕhnúť bystrej inteligencii,
rozplývajúcej sa v slovách a myšlienkach,
ktoré sa snažia zapáčiť.
Ved' inteligencia môže iskriť tisíckami svetiel,
a pritom to nemusí byť ten pravý diamant,
ukrytý vo vnútri človeka.*

*Milovať je toto všetko a ešte oveľa viac.
Milovať totiž znamená otvoriť sa nekonečnej LÁSKE,
nechať sa milovať.
A nechať sa preniknúť touto LÁSKOU, ktorá prichádza
a nikdy ŕa neobíde.*

*Znamená to - úchvatné dobrodružstvo - nechať priestor Bohu,
aby miloval toho, koho si sa slobodne rozhodol milovať ty.*

M. Quoist (1921 – 1997)